

"Hass, alkoss, gyarapíts - Találmányok nélkül nincs innováció"

Előadás a "GAZDASÁGI ÉVADNYITÓ" című rendezvényen
(Kaposvár, 2016. február 25.)

A „fülfelforradalom” után reménykedtünk, hogy a nyertes politikai erő igényelni fogja az elfuserált dolgaink kijavításához mindenki közreműködését. Az elmúlt fél évtizede regnáló Nemzeti Együttműködés Rendszere a legtöbb civil szervezet számára a mellőzést hozta. A kormányzat nem igényli, és sajnos nem is engedi a civil szervezetek sokszínű világának közreműködését a bajaink orvoslásában. A magyar társadalom jó része, mint a feltalálók szervezte is, alkalmanként csak üzeni tud a hatalomnak. Következzen itt egy kis megszívlelendő.

Üzenet a mának: **„Hass, alkoss, gyarapíts!”**

A Kádár-kor végnapjaiban, 1989. nyarán, amikor a Magyar Feltalálók Egyesülete megalakult, évi négy-ötezer műszaki alkotás még hasznosításra várt. Akkoriban a szabadalmaink nagy többségének tulajdonosa az állam volt. A kilencvenes évek közepére a vállalatok, kutatóhelyek elszegényedtek, sorban megszűntek. Felajánlották a szabadalmaikat azok feltalálóinak, akik viszont ugyanúgy nem tudták fizetni a jogfenntartás költségeit. Ezért a jogvédett magyar találmánykincs legnagyobb része közkinccsé lett. Sajnos, lényegesen romlottak ezzel is az ország piaci pozíciói.

Az állami tulajdonlás térvesztésével arányban elindultak a gazdaságban az egyéni kezdeményezésekre alapított vállalkozások. Minden erőnkkel azon voltunk, hogy példát adjunk: találmány legyen egy új vállalkozás alapja. A feltalálás súlypontja fokozatosan a független feltalálók csoportjára tevődött át, ami ma is így van. Egyetemünk, kutatóhelyeink ilyen aktivitása viszont semmivé lett. Az állami eszközök alig orientálták a hazai társadalmat a teremtő műszaki munka felé. Ügyeskedni, a közpénzeket zsebre rakni, olcsón venni és drágán eladni lett az anyagi siker záloga az innováció helyett.

A kilencvenes évek végére kiteljesedett a globalizáció. Az ipar, a kereskedelem és a pénzügyek „egy kézbe kerülése” tovább rontotta a hazai innovációs állapotokat. A magyar kétkezi dolgozók és értelmiségiek bérrabszolgává váltak, helyzetüknél fogva is alig lettek érdekelték új műszaki megoldások kidolgozásában.

Az új évezredben az Európai Unió tagjai lettünk. EU tagságunk évei bizonyítják, hogy a hazai innováció ennek következtében remélt fellendülése hiú ábránd csupán. Az uniós bürokrácia innovációs frázisokat puffogtat, vágyakat kerget. A fejlesztési ügyek megmaradtak tagállami szinten, nélkülözve a valódi integráció pezsdítő erejét. Ezek általános következménye, hogy Európa lemarad Ázsia mögött az innovációs versenyben. Az Európai Uniótól felzárkózásunkra hatalmas pénzüsszeget kaptunk. Ezeket elfecséreltük. Nem a jövőnköt alapoztuk meg a pénzből, hanem politikai és egyéni gazdagodásra költöttük el azt. Újból a három millió koldus és sok százezer elmenekült országává lettünk a prosperitás földje helyett.

Lepergett a XXI. század első tizenöt éve. Az elmúlt évben a világon beadott új nemzeti szabadalmi kérelmek száma több mint két és fél millió volt. A legtöbb szabadalmat Kínában kérték a hazaiak, több mint 825 ezer találmányra. Az előző évhez képest ez 26%-os növekedés volt. Második helyen az USA feltalálói (571 ezer találmány, +5%), a harmadik Japán (328 ezer, -4%), a negyedik Dél-Korea feltalálói voltak (206 ezer találmány, 8% növekedés). Az EU országaiból összesen kevesebb bejelentést tettek az Európai Szabadalmi Hivatalnál, mint egyedül Dél-Koreában (147 ezer, -0,4%) találtak fel.

Hazánkban az elmúlt évben is tovább csökkent a új találmányi bejelentéseink száma, amely 619 volt. Magyarországon 1995-óta az évenként feltalált hazai megoldások csökkenése két és félszeres, míg a világátlag éppen két és félszeres növekedés ezen időszak alatt. Hazánkban a találmányi bejelentések 66%-át független (azaz nem alkalmazásban lévő) feltalálók tették, míg a maradék 34% oszlott meg az intézményi (vállalkozások, egyetemek stb.) alkotók között. Ez az arány a világban inkább fordított. A hazai feltalálás jelenleg történelmi mélyponton van, soha sem volt még ilyen kevés hazai találmány egy naptári év alatt.

Sajnos a hazai találmányi bejelentések színvonala a világátlaghoz képest nagyon gyenge. Erre abból lehet következtetni, hogy a hazai bejelentések kevesebb, mint egy harmada nyeri el a szabadalmi oltalmat, tehát a nagy többségük nem is találmány, csak annak hiszik.

A hazai használati mintaoltalmi bejelentések száma évek óta 250 ügy körül mozog. Ez a piac konform oltalmi forma igen népszerű a gyors gazdasági fejlődést elérő országokban, nálunk nincs növekedés ezen a téren. A hazai védjegybejelentések száma is évek óta stagnál (3500 körül), valamit hasonlóan a forma-oltalmi igény is alacsony értékben változatlan (200 minta évente).

Magyarországra az elmúlt évben külföldről összesen 270 ezer szabadalmi igény érkezett szemben az előző időszak 250 ezer kérelmével. Erre a hatalmas piacfoglalásra a válaszuk 600 körüli új magyar szabadalmi igény. Ez az iparjogvédelmi helyzet nem más, mint gyarmatosítás. Hazánkban az összes érvényben lévő szabadalom 20 ezer, amelynek tulajdonos megoszlása: 23 % német, 22% USA, 8% svájci, és csak az oltalommal rendelkező technikai megoldások 4%-a van magyar kézben. A fejlett gazdasággal rendelkezők esetében a saját tulajdonlás 50% feletti érték. Részben ennek hatására gazdasági mozgásterünk gyakorlatilag nincs, gazdasági függetlenségünket teljesen elveszítettük.

Szabadalmaztatott találmányok nélkül nincs innováció. Innováció nélkül viszont nincs prosperitás. A rendszerváltás utáni kormányok nem voltak képesek megállítani a műszaki alkotások terén a hanyatlást. Voltak jó intézkedések, sajnos azok a kormányváltások áldozatai lettek. Az utóbbi két Orbán-kormány nem tudta érdekelté tenni az embereket, hogy alkossanak. A társadalmi légkör inkább romlott, az inspiráció hiányzik. Jellemző erre, hogy az érvényben lévő innovációs törvény nem is nevesíti a feltalálást. Ezek után nem is csoda, hogy csak egyetlen állami támogatást ígérő pályázat létezik, amely csak 2015. év decemberében indult és a szabadalmaztatás magas költségeit ígéri átvállalni. Ezzel az a baj, hogy előleget a

nyerteseknek nem fizetnek. A pályázók nagy hányada nem rendelkezik forgóalappal, tehát ez a pályázat nem segítség számukra.

A fent vázolt folyamatok egy olyan világgazdasági erőterben játszódtak le, ahol a pénzügyi folyamatok elszakadtak a reálgazdaságtól. A termelés, az anyagi javak előállítás, az egyre növekvő lélekszám szükségleteinek valós kielégítése fokozatosan másodrendűvé lett. A profitszerzés vált mindenenek fölöttivé, az innováció csak szavakban lett hangsúlyosabbá, de valójában beszűkült és leértékelődött. A világgazdaság egyre labilisabb helyzetbe került, egyre szélesebb és mélyebb pénzügyi válságok lépnek fel, amelyek eredményeként a gazdasági világválság elmélyülése elkerülhetetlen. Kemény idők jönnek. Nehéz lesz, de meg fogja érni, mert rádöbben közben az emberiség, hogy „a mellényt újra kell gombolni”. Teljesen új gazdasági világrendre van szükség. Olyanra, amelyet a profitszerzés helyett az alkotás és a szeretet determinál.

Ebben a helyzetben mi legyen a teendő? A válasz erre a kérdésre Kölcsey Ferenc örök érvényű útmutatása: **„Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül!”**

„Hass”!

Az első feladat tehát hatni. Hatást kifejteni példaadással lehet. Néptelen lelátókon szotyolázgatók talán csak a napraforgómag import növelésre gyakorolnak pozitív hatást, az értelmetlen pénzköltésen kívül. A Magyar Feltalálók Egyesülete 2010-ig húsz éven keresztül állami segítséggel szervezett hazai és nemzetközi fórumokat, amelyen sok-sok ezer feltaláló és találmánya vált ismerté millió látogató előtt. Sikerült tudatosítani e projectekkel, hogy feltalálók nélkül nincsenek találmányok, találmányok nélkül nincs innováció és innováció nélkül nem lesz prosperitás! Népszerűsíteni csak a jövőt szolgáló feltalálást szabad, a környezettudatos megoldásokat, mint az Oláh György által kidolgozott metanolgazdasághoz kapcsolható műszaki alkotó tevékenységet. Ilyen tekintetben a bűvös kocka és társai a „szotyolóhoz” hasonlók. Hatni költséges. A stadionokra elköltött közpénz töredéke bőven elég lenne újból lényeges eredményeket elérni a hazai feltalálás népszerűsítése terén.

Első üzenet a politika felé: **Tessék megfelelő anyagiakkal támogatni az alkotó tevékenység népszerűsítését!**

„Alkoss”!

Második teendőnk: alkotni. E jelszó ismételtetése olyan, mint a sámán ráolvasása. Feltételek teljesülése nélkül nem lesznek elegendő számban új, hasznosítható találmányok. A szükséges feltétel: a rátermett feltaláló. Ki is a rátermett feltaláló? Olyan, aki korszerű tudással, nagy alkotói energiával rendelkezik. Ilyen ember mifelénk egyre kevesebb lesz az elkövetkező évtizedben. Először azért, mert az alkotó korban lévők általános tudásszintje alacsony. Köszönhető ez az elmúlt két évtized elfuserált oktatás és tudomány politikájának. Másodszor azért, mert társadalmi méretekben az alkotói energiánk szintje is alacsony. Köszönhető ez az elmúlt két évtizedben kialakult/kialakított pesszimizmusunknak, enerváltságunknak. E súlyos megállapítások bizonyítéka találmányaink minőségének folyamatos romlása az alkotások számának évről-évre történő csökkenése mellett.

Második üzenet a politika felé: **Tessék sürgősen rendbe tenni az oktatást és a tudomány ügyeit!**

„Gyarapíts”!

Harmadik teendőnk a prosperitás felé vivő utunkon: gyarapítani. Az anyagi gyarapodás lehetséges útja az innováció, amely nem más, mint új alkotások, leginkább találmányok üzleti célú hasznosítása. A globalizált viszonyok között az amúgy is keskeny „innovációs kapu” tovább szűkült. Az innováció kezdeti költségeit csak a tehetősebb vállalkozások képesek viselni. Ezen a területen a független feltalálók, a kis és közepes vállalkozások, az egyetemek, a kutatóhelyek hatékony állami támogatása szükséges a későbbi magas bevételek elérése érdekében.

Harmadik üzenet a politika felé: **Tessék vissza nem térítendő anyagi támogatást adni a független feltalálók, a kis és közepes vállalkozások, az egyetemek, a kutatóhelyek innovációs tevékenységéhez, elsősorban találmányaik oltalmi költségeinek viselésével, továbbá prototípusok, elkészítési, és kezdeti vizsgálati költségeinek átvállalásával!**

Reméljük, hogy ez az üzenet egyszer majd megértő fülekre talál, azután az eredmény sem fog elmaradni: **„a haza fényre derül!”**

Budapest, 2016. Advent.

Dr. Vedres András
Főtitkár, Magyar Feltalálók Egyesülete